

Posudek diplomové práce
Bc. Terezy Provazníkové
Pojetí ctností v díle Jana Amose Komenského

Diplomovou práci předložila T. Provazníková v oboru Křesťanská humanitární a pastorační práce – diakonika, na katedře teologické etiky.

Forma a úroveň zpracování

Odevzdaná práce má všechny požadované náležitosti a odpovídá rozsahem i obsahem požadavkům kladeným na písemné kvalifikační práce. Jde více než 70 stran čistého textu plus úvodní anotace, obsah a závěrečný seznam literatury, celkem 84 stran.

Poznámkový aparát je mimořádně početný (přes 430 poznámek pod čarou), což je logicky dáno tématem a zpracováním práce. V drtivé většině jde o odkazy do Komenského děl, menší část odkazuje k souvislostem, ke srovnáním s jinými autory a do další literatury. Formálně je poznámkový aparát přehledný a spolehlivý, namátkou kontrolované odkazy souhlasí se zdroji.

Užité zdroje: Seznam literatury obsahuje téměř 40 položek, většinou monografií, z nich tvoří díla Komenského zhruba čtvrtinu. Pět děl je v cizích jazycích, obecněji zaměřených na ctnosti, přímo k tématu patrně neexistuje žádná cizojazyčná literatura.

U tří titulů je chybně označeno editorství, takže editoři vypadají jako spoluautoři (Cicero a Mertlík?), jinak je bibliografie zcela vyhovující.

Jazyk a styl práce

Jazykově a stylisticky jde o text mimořádně zdařilý, počet překlepů nebo stylistických chyb v textu je méně než 10 v celé práci, většinou nerušivých (např. logicky špatně, ale v dnešní řeči stále častější „zahrnuje ... mezi jednu ze sedmi“ - str. 52).

Obsahové hodnocení

Práce je rozčleněna logicky a přehledně do pěti kapitol, z nichž první podává charakteristiku Komenského pojetí mravního světa, druhá se soustředí na rozumnost a moudrost jako předpoklady lidského mravního jednání, třetí se pokouší obecně podat přehled Komenského interpretace ctnosti. Čtvrtá a pátá kapitola potom přináší přehled Komenským uváděných ctností individuálních (etika) i sociálně zaměřených (symbiotika).

Každá kapitola je zakončena stručným a přehledným shrnutím vyložené látky, závěr práce pak podává pokus shrnout a zhodnotit Komenského pohled na člověka a jeho možnosti utvářet svůj morální profil (nebo jej nechat utvářet) s pomocí popsanych kvalit, které lze (z milosti Boží) v lidském životě rozvíjet a uplatňovat.

Je třeba vysoce ohodnotit rozsáhlou práci, kterou si autorka dala se studiem Komenského spisů a výběrem relevantních textů, vztahujících se ke ctnostem nebo o nich jednajících. Shromáždit stovky úryvků a výroků z řady spisů, roztřídit je a přehledně a inteligentně z nich sestavit obraz Komenského pojetí ctností, což se autorce podařilo, je práce hodná úcty.

Rovněž je hodno ocenění, že se pokoušela dát Komenského texty do širší souvislosti a odkazovat ke klasickému učení o ctnostech, kde se paralela zvláště nabízela.

Bylo by jistě možné tuto stránku práce ještě prohloubit, což by však zaměření posouvalo spíše k filosofickému pojednání, na něž práce neaspiruje.

Jestliže autorka skromně poznamenává, že její práce nepřinesla pro komeniologii ani etiku nové poznatky (str. 80), její ucelená interpretace možností morálního života, jak jej Komenský ve svých spisech porůznu naznačuje, je svého druhu prvním a tudíž novým krokem.

Z hlediska oboru, v němž byla práce předložena, pak ukazuje zřetelně na důležitost pochopení člověka v jeho jedinečnosti a důstojnosti, což není samozřejmé v utilitárně orientovaných koncepcích, i na nárok na osobní integritu a zakotvenost v základních hodnotách, které mohou rozvíjet a podporovat lidství každého člověka, což je pro pomáhající profese základním stavebním kamenem.

V rámci rozpravy by bylo možno rozvinout myšlenku na nárok a odpovědnost, které jsou důsledkem darovanosti lidské existence jako tvorů k Božímu obrazu;

Podobně je důležitým momentem sebehodnocení člověka, ctnosti, které brání přílišnému antropologickému optimismu – a ovšem otázka, nakolik mu Komenský ve své představě možností výchovy a vzdělání člověka, přece jenom nepodléhal.

Celkové hodnocení práce – práce je formálně velmi dobrá až výtečná, obsahově představuje rovněž minimálně lepší průměr, navrhuji tedy hodnocení velmi dobře.

Praha 11. 6. 2015

doc. J. Halama, Dr.